

Návrh nového zákona o nemocenském pojištění prošel 1. čtením v PSP ČR

Poslanecká sněmovna rozhodla, že návrh zákona o nemocenském pojištění půjde do druhého čtení. Pokud Parlament novou právní úpravu schválí a podepíše prezident, začne platit **od 1. července 2006**.

Nemocenské pojištění v Čechách bylo zavedeno v roce 1888. Principy, ze kterých se tehdy vycházelo, jsou stále aktuální:

- **všeobecnost pojištění** - nemocenského pojištění byli od počátku účastni dělníci a provozní úředníci zaměstnaní prakticky ve všech hospodářských odvětvích,

- **obligatornost pojištění** - nemocenské pojištění zaměstnanců mělo nucenou povahu - občané, na které se zákon vztahoval, byli pojištěni nezávisle na své vůli nebo na vůli svého zaměstnavatele,

- **solidarita** - v rámci systému byli pojištěnci, které nepostihla sociální událost (např. neonemocněli), solidární s pojištěnci, které sociální událost postihla; pojištěnci s vyššími příjmy byli solidární s pojištěnci s příjmy nižšími, případně s pojištěnci bez příjmů,

- **obligatornost nároků** - nárok na dávky byl od počátku konstruován typicky jako obligatorní - při splnění stanovených podmínek vznikal přímo ze zákona bez ohledu na vůli nositele pojištění.

Tyto základní principy jsou zachovány i v rámci návrhu nového zákona o nemocenském pojištění. Úkol připravit nový zákon o nemocenském pojištění vyplynul i z koncepce reformy veřejných rozpočtů, v jejímž rámci byly přijaty významné parametrické změny v systému nemocenského pojištění od 1. 1. 2004. Jednalo se zejména o **prodloužení rozhodného období**, z něhož se vypočítávají dávky, ze 3 na 12 kalendářních měsíců, o **snížení procentní sazby pro výpočet nemocenského** v prvních třech dnech trvání pracovní neschopnosti z 50 % na 25 % a o **redukci příjmů** na 90 % do první redukční hranice v období prvních 14 kalendářních dnů trvání pracovní neschopnosti a potřeby ošetřování člena rodiny.

Nová právní úprava v oblasti nemocenského pojištění je velmi potřebná. Současný systém je nevyhovující. Příjmová solidarita je příliš vysoká a systém nemá dostatečné vnitřní ani vnější mechanismy, které by bránily jeho zneužívání. Přes neustále se zlepšující zdravotní stav obyvatel ČR průměrná

délka nemoci podle statistik stoupá a k 31. 12. 2004 činila 34,8 dne (v roce 2003 30,5 dne, v roce 1993 23,2 dne). **Současný systém je velmi nákladný a není motivující pro zaměstnance ani zaměstnavatele.** Problémy souvisí s organizací a financováním zdravotnictví, s problémy trhu práce a se současným systémem sociálních dávek, na jehož změně MPSV také pracuje. **Nový zákon o nemocenském pojištění je jedním z opatření, která mají sociální systém komplexně změnit tak, aby lidi motivoval k práci.**

Hlavními principy nové právní úpravy jsou:

- **jednotnost systému** - bude jednotný pro všechny pojištěné osoby – zaměstnance, příslušníky ozbrojených sborů i pro OSVČ,

- **zvýšení spravedlnosti** - do výše nemocenského se více promítne výše příjmu,

- **účinnější prostředky proti zneužívání** - bude lépe upraveno posuzování a uznávání pracovní neschopnosti, budou zavedeny vysoké pokuty za neplnění povinností a bude možno i odejmout oprávnění k uznávání pracovní neschopnosti,

- **systém se navrhuje jako finančně neutrální** - neměl by zatěžovat státní rozpočet. Tedy – vybere se tolik, kolik se vyplatí na nemocenských dávkách a kolik činí správní výdaje potřebné k provádění nemocenského pojištění.

Základní změny:

Náhrada mzdy – namísto nemocenského bude během prvních 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti poskytovat náhradu mzdy zaměstnavatel. Tu bude dostávat zaměstnanec pouze za pracovní dny a v procentní výši tak, aby v průměru odpovídala dosavadnímu příjmu z nemocenského. **První tři pracovní dny nemoci by měla činit 30 % z denního průměrného výdělku (v současnosti je to 25 % za první tři kalendářní dny), od čtvrtého dne do konce druhého týdne pracovní neschopnosti pak 69 % za pracovní dny (dnes je to rovněž 69 %).** Náhrada mzdy nebude zdaněna a ani z ní nebude placeno pojistné. Zaměstnavatel bude moci zaměstnanci zvýšit náhradu mzdy i nad rámec zákonného minima. **Pro zaměstnavatele zaměstnávající zdravotně postižené by mělo platit speciální řešení – polovina výdajů**

spojených s úhradou náhrady mzdy za dobu pracovní neschopnosti jim bude hrazena ze státního rozpočtu. Důvodem navrhované změny je **snaha zamezit zneužívání systému** jak ze strany zaměstnanců, tak i zaměstnavatelů a zainteresovat zaměstnavatele více na systému nemocenského pojištění a na vývoji pracovní neschopnosti s tím, aby pro své zaměstnance systematicky vytvářeli zdravé pracovní podmínky. Tato praxe je běžná ve většině států Evropské unie.

Pojistné – část pojistného, kterou na nemocenské pojištění odvádí za zaměstnance zaměstnavatel, bude **snížena ze současných 3,3 % na 1,4 %**, což odpovídá očekávaným výdajům zaměstnavatelů na poskytování náhrady mzdy. Zaměstnavatelé s méně než 26 zaměstnanci budou mít navíc možnost **dobrovolně se pojistit**. V praxi by to znamenalo, že budou odvádět vyšší pojistné za zaměstnance - **3,3 %** a část vyplacené náhrady mzdy jim bude refundovat Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ). Pojištění by přitom nebylo založeno na principu zisku, a proto bude levnější než komerční systém připojištění. Zároveň se stanoví **maximální hranice vyměřovacího základu pro placení pojistného na sociální zabezpečení** (i pro zdravotní pojištění) v kalendářním roce - v roce 2007 ve výši šedesátinásobku průměrné mzdy (odpovídá pětinasobku měsíčně), v roce 2008 ve výši 48násobku (odpovídá čtyřnásobku měsíčně) a od roku 2009 ve výši 36násobku (odpovídá trojnásobku měsíčně) průměrné mzdy.

Nemocenské – bude náležet od 15. kalendářního dne nemoci, a to za kalendářní dny. Zůstane zachován systém redukčních pásem pro zápočet výdělku, z něhož se bude nemocenské počítat, s tím že příjem bude započítáván z 90 % do částky odpovídající průměrné mzdě v národním hospodářství, z 60 % v pásmu mezi 1 – 1,5násobkem průměrné mzdy v národním hospodářství. Z redukovaného denního vyměřovacího základu se denní nemocenské stanoví ve výši 69%.

Ostatní dávky nemocenského pojištění – peněžité pomoc v mateřství, ošetrovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství - budou náležet už od prvního kalendářního dne vzniku nároku na tyto dávky z nemocenského pojištění. Pokud jde o výpočet peněžité pomoci v mateřství, bude zvýšen počet redukčních

pásem na tři: příjem bude započítáván plně do částky odpovídající průměrné mzdě v národním hospodářství, z 60 % v pásmu mezi 1 – 1,5 násobkem průměrné mzdy národním hospodářství a 1,5 – 3 násobkem této mzdy.

Nový zákon zároveň zruší zvýhodnění při souběžných pracovních poměrech. Nemocenské bude výlučně provádět nositel pojištění (ČSSZ) a nikoli organizace.

Léčebný režim – bude přesněji definován a budou zpřísněny sankce za jeho porušování praceneschopným. Za jeho závažné porušení může pacient dostat pokutu až do výše 20 000 Kč a zároveň mu může být nemocenské kráceno nebo i odejmuto. Zákon přesněji definuje povinnosti zdravotnických zařízení a zvyšuje sankce za jejich porušování. Pokud ošetřující lékař na pokyn lékaře správy sociálního zabezpečení neukončí opakovaně neodůvodněnou pracovní neschopnost či potřebu ošetřování člena rodiny, může mu být stanoven zákaz rozhodovat v těchto věcech.

Nový zákon o nemocenském pojištění zajistí větší spravedlnost v rozdělování nemocenských dávek. Výši nemocenského nastavuje tak, aby se nevyplatilo zůstat nedůvodně doma na dávkách. Přestože je systém nadále založen na solidaritě mezi zdravými a nemocnými a lidmi s vyššími a nižšími příjmy, posiluje se vazba mezi zaplaceným pojistným a výší dávek. Nová právní úprava je součástí komplexních změn v oblasti sociálního pojištění, sociálních dávek a trhu práce. **Smyslem těchto změn je především motivace lidí k práci.**

Robert Vašíček
*pověřený zastupováním funkce
vedoucího tiskového oddělení*

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčnickém právu 1, 128 01 Praha 2
Kateřina Beránková, tisková mluvčí MPSV, tel.: 221 922 359, e-mail: katerina.berankova@mpsv.cz
Vladimír Hrubý, vedoucí tiskového oddělení, tel.: 221 922 503, e-mail: vladimir.hruby@mpsv.cz
www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí vzniklo v roce 1990. Do jeho kompetence spadá sociální politika (problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika apod.), sociální pojištění (důchody, nemocenské, apod.), oblast zaměstnanosti (trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost apod.), pracovněprávní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, rovnost žen a mužů, migrace a integrace cizinců, oblast čerpání finanční pomoci z ESF, atd. V resortu pracuje přibližně 15 000 zaměstnanců. Mezi organizace, které MPSV metodicky řídí, patří úřady práce, Česká správa sociálního zabezpečení, Český úřad bezpečnosti práce, inspektoráty bezpečnosti práce, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. MPSV přímo spravuje pět ústavů sociální péče - DÚSP Tlaskov, ÚSP Zbůch, ÚSP Brno-Chrlice, ÚSP Brno-Královo Pole a ÚSP Hrabyně. Mezi příspěvkové organizace v resortu patří Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Institut výchovy bezpečnosti práce a Výzkumný ústav bezpečnosti práce.